

**Budapest Főváros XV. kerület Rákospalota,
Pestújhely, Újpalota Önkormányzat
Képviselő-testületének**

ifjúságpolitikai koncepciója

2003. február

Elfogadta a képviselő-testület a Kt. 44/ 2003. (II. 26.) sz. határozatával.

1. A HELYI IFJÚSÁGPOLITIKA HELYZETE, TERÜLETEI

Budapest Főváros XV. kerülete, amely három nagy területre tagolódik 1950-ben lett a főváros része. A területen belüli három régió közül Rákospalota és Pestújhely tekinthet vissza nagyobb múltra, Újpalota igen fiatal városrész. Benépesülése az 1970-es években indult meg, és elérte a 60 ezres lélekszámot is.

Ma kerületünk lakosainak száma 84 948 fő, amelynek kb. 25 %-a 25 évesnél fiatalabb.

1.1 Nevelés, oktatás, képzés

A 90-es években az oktatási rendszer és a tanulók iskolai életútjainak gyökeres átalakulása egymással párhuzamosan ment végbe. Megvalósult a közoktatás és a felsőoktatás expanziója, megnövekedett a fiataloknak a különböző iskolatípusokban eltöltött ideje, kiegészítve ezzel a munkaerőpiacra történő kilépésüket.

A piaczgazdaság körülményei között a mai ifjúságnak új kihívásokkal és követelményekkel kell szembenéznie, illetve azoknak megfelelnie a munkaerőpiacon való sikeres elhelyezkedés érdekében. Ennek az átalakulásnak azonban súlyos következményei vannak: azok, akik a különböző iskolai szinteken lemorzsolódnak vagy olyan intézményekbe járnak, amelyek korszerűtlen tudást adnak át, sokkal nagyobb valószínűséggel válnak a későbbiekben munkanélkülivé. Ezek a hátrányok fölerősödve a területi, származási, egyéb hátrányokkal a fiatalok egyes csoportjainak leszakadásához vezethetnek.

A XV. kerület közoktatási hálózatának átalakítása 2000-ben fejeződött be, amelynek keretében 10 nevelési-oktatási központ jött létre, de változatlan formában működik a Dózsa György Gimnázium, a Hubay Jenő zeneiskola és a Pedagógiai Központ.

Az új, közoktatási intézményhálózat kialakításában

- a gazdaságosság
- a demográfiai mutatók
- a szakmai munka fenntarthatósága és továbbfejlesztése játszottak meghatározó szerepet.

Az óvodai és az általános iskolai korosztályok létszámának csökkenése tovább tart, de a kerületi középfokú oktatás színvonalának és szerkezetének komoly hatása van a kerületben tanuló diákok számának növekedésére. Számolni kell a Dózsa Gimnázium ebben a tanévben induló esti, illetve

levelező tagozatának tanulóival is (386 fő). Sőt a kerület területén lévő fővárosi közép fokú iskolák tanulólétszámával, valamint nem hagyható figyelmen kívül az alapítványi iskolák diáksága sem, mert a szabad iskolaválasztás egyre kevésbé teszi lehetővé, hogyha ifjúságról beszélünk csak a kerületben lakó fiatalokat vegyük számításba.

Kerületünkben minden lehetőség adott ahhoz, hogy a fiatalok megfelelő képzésben részesüljenek, és nagyobb eséllyel induljanak a pályaválasztásnál, munkavállalásnál.

1.2 Egészségügyi és szociális alapellátás

Kerületünk egészségügyi és szociális ellátó rendszere jól tagolt és a következőket foglalja magában:

1.2.1 Egészségügyi ellátások

- házi gyermekorvosi szolgálat
- házi orvosi szolgálat
- védőnői szolgálat
- fogászati alapellátás (gyermek-, iskola fogászat)
- iskola egészségügy

A képviselő-testület három éve tekintette át a kerületi egészségügyi helyzetet, és fogalmazta meg a további feladatokat.

Az intézmények megfelelően működnek, a tárgyi feltételek azonban folyamatos javításra szorulnak.

Igen aggasztóak a tapasztalatok a gyermek-, és ifjúsági korosztályok körében:

- a gerincferdülések, mozgásszervi betegségek száma miatt
- a túlsúlyosság
- a fogbetegségek tekintetében

Sajnos rohamosan terjednek a káros szenvedélyek (alkohol, dohányzás), és megjelent kerületünkben is a drogprobléma.

A 18 - 26 év közötti korosztályban nagyszámú a magas vérnyomású beteg. A XV. kerületi védőnői szolgálat tapasztalatai szerint az általános fizikai teherbíró képesség mutatói a fiatalok körében az elmúlt öt évben folyamatosan romlottak:

- Igen gyenge vagy gyenge minősítést kapott az 1995/96-os tanévben a tanulók 12,75 %-a, a 2000/2001-es tanévben a tanulók 14,6 %-a.
- Jó, kiváló vagy extra minősítést kapott az 1995/96-os tanévben a tanulók 45,25 %-a, a 2000/2001-es tanévben a tanulók 38,85 %-a.

1.2.2. Szociális ellátások

Az önkormányzat személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátásait az

- Egyesített Szociális Intézmény (ESZI)
- Szociális Foglalkoztató

foglalja magában.

Az ESZI igen széles körű és differenciált intézményrendszer.

(Területi gondozás, szociális gondozás, fejlesztő gondozás, értelmi fogyatékosok gondozása, családsegítés, gondozás és gyermekvédelmi szolgáltatás.)

A Szociális Foglalkoztató a megváltozott szociális helyzetűek és munkaképességűek rendszeres foglalkoztatását biztosítja.

Ugyanilyen jól strukturált az önkormányzat támogatási rendszere is:

- rendszeres támogatások: rendszeres gyermekvédelmi támogatás, időskorúak járadéka, szociális segély, ápolási díj, lakásfenntartási támogatás, fűtés, lakbér
- rendkívüli támogatás: rendkívüli gyermekvédelmi támogatás, átmeneti segély, szociális kamatmentes kölcsön, temetési segély, tüzelő-, olaj vásárlás
- lakásépítés és vásárlás támogatása: fiatal házasok első lakáshoz jutása, helyi támogatás

A természetbeni ellátások közül a gyermekélelmezési, a tankönyv- és a fűzetcsomag támogatás érinti a fiatalokat.

Az Egyesített Bölcsőde keretein belül hét bölcsőde működik. A 2002. októberi adatok szerint 368 gyermek bölcsődés.

1.3 Gyermek és ifjúságvédelem

Hazánk az 1991. évi LXIV. törvénnyel a magyar jogrendbe iktatta a Gyermekek Jogairól szóló, az ENSZ 1989. évi november 20-i Közgyűlése által elfogadott Egyezményt.

A törvény elfogadását követően több jogág is beemelte és törvényi szinten szabályozta az Egyezményben elfogadott alapelveket.

Kiemelkedő jelentőségű az 1997. november 1-jén hatályba lépett 1997. évi XXXI. tv. (Gyvt.) a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról.

A törvény a gyermekvédelem átfogó rendszerét teremti meg, melynek működtetését az állam és az önkormányzatok feladatává teszi.

A települési önkormányzatok feladata a gyermekek védelmét szolgáló helyi ellátórendszer kiépítése és működtetése, a területén lakó gyermekek ellátásának megszervezése, és a családban történő nevelkedésének elősegítése.

Az önkormányzat a gyermekek védelmét pénzübeli, természetbeni és személyes gondoskodást nyújtó alapellátásokkal, valamint a törvényben meghatározott hatósági intézkedések keretében biztosítja.

A gyermekek családban történő ellátásának és nevelésének elősegítése érdekében a rászoruló gyermekes családok anyagi megsegítésére nyújtott pénzübeli és természetbeni ellátásokat a szociális ellátásokról szóló fejezet tartalmazza.

Az Önkormányzat a gyermekek napközbeni ellátása keretében, a szülők számára biztosítja a gyermekek bölcsődei, óvodai ellátását és az iskolai napközis foglalkoztatását.

A családban élő, de átmenetileg ellátás és felügyelet nélkül maradt gyermekek számára ideiglenesen teljes körű ellátást nyújt átmeneti gyermekotthonban történő elhelyezésükkel. A rászoruló családok részére átmeneti otthoni ellátást biztosít.

A települési gyermekvédelmi rendszerben a gyermekjóléti alapellátás központi intézménye a gyermekjóléti szolgálat.

A gyermekvédelmi törvény hatálybalépését megelőzően az Önkormányzat 1997. október 1-i határozatával létrehozta a kerületi „Fióka” Gyermek- és Ifjúságjóléti Szolgálatot, a Gyvt.-ben meghatározott feladatok és gyermekjóléti szolgáltatások ellátására.

A szolgálat feladata a gyermekvédelemmel foglalkozó valamennyi szervezettel és intézménnyel való szoros kapcsolat kiépítése, munkájuk koordinálása és a köztük lévő információk rendszeres megteremtése és működtetése.

Folyamatosan figyelemmel kell kísérnie a település gyermekvédelmi helyzetét, jeleznie kell az Önkormányzat felé a hiányosságokat és javaslatot kell tennie a megoldásukra.

Feladata továbbá a gyermek családban történő nevelésének elősegítése, a veszélyeztetettségének megelőzéséül annak megszüntetése, a családjából kiemelt gyermek visszahelyezésének elősegítése, valamint a család gondozása.

Ezen túlmenően különféle szolgáltatásokat biztosít a szülők és a gyermekek számára, az Önkormányzatnak törvény által előírt gyermekjóléti speciális szolgáltatási feladatai 2004. január 1-jétől tovább fognak nőni, kiegészülnek a kapcsolattartási ügyeket, az utcai és lakótelepi szociális munkával, a kórházi szociális munkával.

A gyermekvédelemben kiemelkedő szerepe van, mint elsődleges jelzőrendszernek, a problémák feltárásában és kezelésében a védőnői szolgálatnak, a házi gyermekorvosoknak, a nevelési-oktatási intézményeknek, a rendőrségnek, és a civil szervezeteknek.

Az Önkormányzat a nevelési-oktatási intézmények gyermekvédelmi munkájának elősegítésére, folyamatos képzést nyújt a gyermek- és ifjúságvédelmi felelősök részére. Az 1998-1999-es tanévtől a kerületi oktatási intézményekben félállásban foglalkoztatnak gyermekvédelmi felelősöket.

A kerületben a Gyvt. által meghatározott gyermekvédelmi és gyámügyi igazgatási ügyekben a jegyző feladat és hatáskörben a Szociális és Egészségügyi Osztály Gyámügyi és Közhasznú Munkacsoportja, valamint önálló fejadat és hatáskörben a kerületi gyámhivatal jár el.

A Gyámügyi és Közhasznú Munkacsoport legfontosabb gyermekvédelmi feladata a gyermek védelembe vétele, ha a szülő a gyermek veszélyeztetettségét az alapellátások önkéntes igénybevételével megszüntetni nem tudja, vagy nem akarja, de feltételezhető, hogy segítséggel a gyermek fejlődése a családi környezetben biztosítható.

A veszélyeztetett kiskorúak száma emelkedő tendenciát mutat: 1999-ben 228, 2000-ben 298, 2001-ben 681 volt a nyilvántartott veszélyeztetett kiskorúak száma a kerületben.

A védelembe vett gyermekek száma csökkent az utóbbi években: 1999-ben 63, 2000-ben 52, 2001-ben 34, 2002-ben 14 gyermeket vettek védelembe.

A védelembe vétel oka az esetek felében a szülők rossz szociális helyzete, a szülők alkoholizáló, deviáns viselkedése volt. A másik veszélyeztető tényező, hogy a családok egy részében egyedül álló szülő küzd gyermeknevelési gondokkal.

A gyámhivatal a Gyvt. hatálybalépésétől önálló osztályként működik. A gyermekvédelmi feladatait a hatósági intézkedések megtételével látja el. Feladata a gyermek családjából történő kiemelését követően a gyermek további sorsának rendezése, nevelésbe vétellel, 3. személynél történő elhelyezéssel.

Elősegíti az állami gondoskodásban nevelkedő gyermek családjába való visszagondozását hatósági döntésekkel, valamint a gondoskodásból kikerült fiatal felnőttek utógondozói ellátását biztosítja. Szociális jellegű feladata a

gyermektartásdíj állam általi megelőlegezése, valamint az otthonteremtési támogatás megállapítása.

A Csjt. által szabályozott gyermekvédelemhez kapcsolódó feladata az örökbefogadási, kapcsolattartási és gyámsági ügyek intézése.

1.4 Közművelődés, sport, egészségmegőrzés

A közösségi művelődés legfontosabb színtere a Csokonai Művelődési Központ, amelyhez számos civil szervezet is kötődik. Tevékenységében érvényesülnek az értékes hagyományok, és a változó társadalmi, lakossági igényekhez igazodó modernizációs törekvések. Egyre fontosabb közművelődési szerepet töltenek be az iskolák, az óvodák, és kiemelkedő a Hubay Jenő Zeneiskola tevékenysége a kerület kulturális életében. A civil szervezetek közül ki kell emelni a Gazdakört és az Újpalotaiak Baráti Körét, a Pestújhelyi Pátria Egyesületet mozgósító műhelyeket. Felemás közösségi tér a Pólus Center, de kulturális hatásával számolni kell a fiatalok körében.

1.5 Érdekérvényesítés, érdekképviselés, és gyermek- és ifjúsági önkormányzat

A tanulók legfontosabb érdekérvényesítési és érdekképviselési szervezete az iskolai diákönkormányzat. A kerület minden nevelési-oktatási intézményében működik diákönkormányzat. Több intézményben a diákönkormányzat működése csak formális alapokon működik, ritkán él egyetértési és kezdeményezési jogával.

Úgy érzékelik a diákok, hogy a minőségi diákönkormányzati tevékenység egyik alapvető feltétele az elkötelezett, fölkészült, minden tekintetben megbecsült segítőpedagógus. Ahhoz, hogy a diákönkormányzat betöltse - a törvényben is meghatározott - szerepét, elengedhetetlen az intézményvezetők támogató, segítő magatartása. A támogató iskolai környezet létrejöttének feltétele az osztályfőnök szerepvállalása a diákközélet kibontakoztatásában. A diákönkormányzati vezetőkkel közösen szervezi a kerületi gyermek-és ifjúsági önkormányzat a programjait. (4K program szervezése, diákújságíró fesztivál, indián tábor Agárdon, megismételték a kortárssegítő prevenciós program, a 4K program (környezet, közlekedés, kábítószer, korosztályok veszélyei) bemutatását.)

A gyermek- és ifjúsági önkormányzat „őshazája” Franciaország.

A gyermekönkormányzatokat azok a pedagógiai mozgalmak - városfejlesztők, és társadalomkutatók - ösztönözték, akik a hatvanas évektől

kezdődően ráirányították a figyelmet a „gyermekről megfélemező városokra" és a felnőttekre, akik nem tudnak tisztelettel és figyelemmel bánni a gyermekekkel. Az egyezményben részes államok elismerik a gyermek egyesülési és békés gyülekezési jogát.

A XV. kerületi önkormányzat képviselő-testülete 53/1996(1.16.) számú határozatával döntött gyermek- és ifjúsági önkormányzat létrehozásáról, amely 1998 óta működik kerületünkben. A GYIÖK évről-évre sikeresebb érdekképviseleti munkát végzett.

2. ALAPELVEK ES CÉLKITŰZÉSEK

Budapest Főváros XV. kerület Rákospalota, Pestújhely, Újpalota önkormányzatának képviselő-testülete kiemelten fontos feladatának tartja a gyermek-, és ifjúsági korosztályokkal való folyamatos törődést és a fiatalokról való gondoskodást.

Az ifjúsági munkában a következő alapelveket kívánja érvényesíteni, és az alábbi célkitűzéseket határozza meg.

2.1 Meg kell ismerni és föl kell mérni a kerületi gyermek és ifjúsági korosztályokat.

Különös tekintettel

- fizikai teljesítőképességekre, biológiai, testi adottságaikra
- kulturális igényeikre és mentális jellemzőikre
- pályakezdési lehetőségeikre, problémáikra

2.2 Összehangolt önkormányzati programok és intézkedések szükségesek a kerületi ifjúság életminőségének javításáért, valamint az általános egészségmegőrzés érdekében

2.3 Az ifjúsági korosztályokat jobban be kell vonni a kerületi és a helyi közéletbe, a kulturális, a tudományos, a művészeti tevékenységekbe, műhelymunkákba

2.4 Kiemelt figyelmet érdemelnek és célirányosabban kell foglalkozni

- a tehetséges fiatalokkal
- a nehézsorsú gyermekekkel és családokkal
- a többgyermekes családokkal

2.5 A kerületi gyermek és fiatalok nevelésében nagyobb figyelmet kell fordítani

- a személyiség kibontakoztatására, fejlődésére

- a toleranciára, megértésre
- a különböző kultúrák tiszteletben tartására
- a természet környezet iránti tiszteletre
- a kerületi hagyományokra, értékekre

2.6 Erősíteni kell az érdekképviselőket, a diákönkormányzatok tevékenységét. Segíteni kell a kerületi gyermek és ifjúsági önkormányzat (GYIÖK) munkáját.

- szükséges az iskolai panaszkezelési rendszerek kialakítása, az iskolai életbe történő integrálása (keves információval rendelkeznek a diákok az iskolai szervezetek, fórumok tevékenységéről)

2.7 A gyermek és ifjúsági korosztályok számára a kerületi tömegtájékoztatási eszközökben (sajtó, tv. hirdetések, kiadványok stb.) több és szociális, kulturális szempontból hasznosabb anyagokat terjeszteni.

3. FEJLESZTÉSI IRÁNYOK

Az önkormányzati ifjúsági munka kiemelt területeinek tekintjük az óvodai nevelést, az alapfokú nevelést, az egészségügyi ellátást, a szociális ellátást, a gyermek és ifjúságvédelmi munkát, nemzeti és etnikai kisebbségi jogok érvényesítésének biztosítását.

Ezeken a területeken a meglévő értékekre és eredményekre alapozva a következő tennivalókat, fejlesztési irányokat jelöljük meg.

3.1 Az óvodai nevelésben

- a mozgásfejlesztés és a játékkultúra javítása
- a helyes életmód alakítása (táplálkozás, higiénia)
- a tárgyi feltételek szélesítése (játékkertek, tornaszobák stb.)

3.2 Az alapfokú nevelés területén

- a napközis szolgáltatások minőségének javítása
- a gyermekétkeztetés kiterjesztése és változatosabb, korszerűbb gyermekélelmezés biztosítása
- az oktatási, képzési programok finanszírozása mellett kiemelt önkormányzati támogatásban részesülnek
az anyanyelvi
a nemzetiségi
az idegen nyelvi
a matematikai

a számítástechnikai
az egészséges életmódra nevelés
sport
programjai

- a tárgyi föltételek javítása (taneszköz, tankönyvellátás, iskolai könyvtárfejlesztés, tornacsarnokok stb.)
- iskolák és óvodák környékének fokozott ellenőrzése a drog és alkohol veszély miatt
- iskolapszichológusi, fejlesztőpedagógusi és gyógypedagógusi státuszok létrehozása
- napközis szolgáltatások minőségének javítása
- roma fiatalok iskolai integrációjának elősegítése
- nehezen kezelhető, magatartási problémákkal küzdő tanulók iskolai oktatásának megszervezése, annak érdekében, hogy ne csak az iskolaváltás, magántanulóvá válás jelentsen számukra megoldást.
- önismereti, kommunikációs, személyiségfejlesztő és drogprenvenció programok beépítése a tanrendbe
- pedagógusok mentálhigiénés továbbképzése

3.3 Az egészségügyi ellátásban

- az iskola egészségügyi tevékenység megelőző jellegének javítása, erősítése (szűrés, fölvilágosítás, tanácsadás, gondozás stb.)
- a pedagógusok elsősegélynyújtó és alkalmazó fölkészítésének szélesítése
- az iskolai védőnő hálózat fejlesztése
- az óvodák, az iskolák egészségvédő programjának kidolgozása (táplálkozás, higiénia, balesetvédelem, környezettudatos magatartás stb.)
- kiemelt figyelmet kell fordítani az ifjúsági drogproblémákra és a szenvedélybetegségek megelőzésére
- a tárgyi föltételek javítása
 - az önkormányzati intézmények akadálymentes megközelítésének biztosítása
 - az iskolai büfék korszerűsítése a választék bővítése
- a személyi higiénés föltételek megteremtése (WC, fogmosás, zuhanyozás stb.)
- az iskolai étkeztetésnél a minőségi és a mennyiségi táplálkozás ellenőrzése
- drogambulancia létrehozása
- gyermekpszichiátriai ellátás megteremtése

3.4 A szociális ellátásokban

- a szociális biztonság erősítése
- a szociális intézményhálózat és intézkedések, támogatások biztosítása

- a nehézsorsú és a munkanélküli fiatalok helyzetének javítása
- a fiatal házások első lakáshoz jutásának segítése
- főzárkóztató, továbbképző foglalkozások szervezése
- a kerületi szakképzés helyzetének javítása (tanműhelyek létrehozása)
- halmozottan hátrányos - cigány származású, egészségkárosodott, fogyatékos - fiatalok munkaerő piaci esélyeinek javítása
- munkaügyi kirendeltségekkel való együttműködés során hangsúlyt kell helyezni a reintegrációt elősegítő programok, képzések fejlesztésére

3.5 A gyermek és ifjúságvédelem területén

- ki kell iktatni a párhuzamosságokat
- össze kell hangolni a kerületi szakemberek munkáját
- továbbra is biztosítani kell a támogatási és juttatási szolgáltatásokat
- segíteni kell az intézményi gyermekvédelmi felelősök munkáját
- civil szervezetek, alapítványok bevonása a gyermekvédelmi munkába
- ifjúsági ház létrehozása Újpalotán
- kortárssegítő képzése és alkalmazása
- a gyermekjóléti alapellátásként nyújtott szolgáltatások fejlesztése és összehangolása figyelembe véve a 2002. évi IX. törvénnyel módosított 1997. évi XXXI. törvényben meghatározott új feladatokkal

3.6 A nemzetiségi és etnikai területen

- a kisebbségi hagyományok kultúra és oktatás támogatása
- a kisebbségi jogok érvényesítésének biztosítása
- a nemzetiségi egyesületek támogatása
- a nemzetiségi rendezvények segítése

4. A kerületi ifjúságpolitika további hangsúlyos területei a gyermek és ifjúsági korosztályok, közművelődési, művészeti és sport tevékenységének támogatása.

Ezekon a területeken a következő feladatokat kell teljesíteni

4.1 A közművelődési, művészeti tevékenységekben

- szélesíteni kell a fiatalok részvételi körét
- segíteni kell az ifjúsági egyesületek, műhelyek megalakulását, munkáját
- össze kell hangolni az iskolai és a közművelődési intézményhálózat tevékenységét
- segíteni kell a kerületi ifjúság főiskolai, egyetemi és egyéb felsőfokú tanulmányait

- jobban kell számítani az ifjúsági cselekvő részvételére a helyi hagyományokban és a helyi ünnepek kialakításában

4.2 A sport tevékenységekben

- rendszeres sportfoglalkozást kell biztosítani az óvodásoknak
- tovább kell fejleszteni az iskolai diáksport egyesületek munkáját
- szélesíteni kell a gyermek- és ifjúsági korosztályok részvételét a szabadidős programokban, és a különböző táborokban (erdei iskola, szaktáborok, vándortáborok, stb.)
- gyógy-testnevelés és gyógyúszás beindítása több iskolában

5. AZ EURÓPAI UNIÓ SZELLEMEBEN

5.1 Biztosítani kell a fiatalok részvételét az őket érintő döntések meghozatalában.

5.2 Össze kell hangolni a gyermek és ifjúsági területeket.

5.3 Megfelelő fórumokat kell kialakítani a kerületi ifjúság számára törekvéseik és felelősségvállalásuk teljesítésére, gyakorlására.

5.4 A gyermek és ifjúsági korosztályok körében európai ifjúsági információs irodát kell létrehozni.

5.5 Fejleszteni kell a nemzetközi és testvérvárosi kapcsolatokat.

5.6 Bővíteni kell a tanulóifjúság informatikai, nyelvtanulási lehetőségeit.

Budapest, 2003. január 31.

Hajdu László
polgármester